

Tiltak mot marin forsøpling 2018

Kartlegging og rydding i naturreservat og fuglefredningsområder i Ryfylkebassenget

Ecofact Sørvest AS

Tiltak mot marin forsøpling 2018

Ecofact rapport: 649

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Strøm, K.B. 2018. Tiltak mot marin forsøpling 2018 – kartlegging og rydding i naturreservat og fuglefredningsområder i Ryfylkebassenget. Ecofact rapport 649.
Nøkkelord:	Fugl, biologisk mangfold, naturreservat, Ryfylke, søppel, plast, rydding.
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-647-7
Oppdragsgiver:	Miljødirektoraet
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Knut Børge Strøm
Prosjektmedarbeidere:	Ryfylke Friluftsråd
Kvalitetssikret av:	Ole K. Larsen
Forside:	Foto: Roy Mangersnes

www.ecofact.no

INNHold

FORORD	3
1 METODIKK OG GJENNOMFØRELSE	4
2 RESULTATER	5
3 VEIEN VIDERE	7

FORORD

Forsøpling i sjø og marine naturområder er en av de største miljøutfordringene vi har, både globalt og nasjonalt. Avfallet fraktes over store avstander, og utgjør en stor risiko for dyrelivet. Særlig sjøfugl forveksler små biter av avfall med mat. Små biter av plast er ofte verstingen. Fuglene spiser plast, som akkumulerer i magesekken, og fører til forstoppelse av fordøyelsessystemet. Fuglen klarer videre ikke ta til seg næring, som fører til død. Rester av garn, liner o.l. utgjør også en stor trussel, ved at både fugl, sjøpattedyr og terrestriske dyr vikler seg inn i dette. Giftige stoffer som akkumuleres i næringskjeden er en annen konsekvens ved alt søppelet som finnes langs strandlinjen vår, og i sjøen for øvrig.

Miljødirektoratet har for 2018 utlyst 80 millioner som er tiltenkt tiltak mot marin forsøpling. Nødvendigheten av rydding av søppel langs strandlinjen er tydelig på en nasjonal skala, og behovet er stort ved badestrender så vel som bortgjemte viker. Medieoppmerksomheten og det folk flest retter fokus mot, er ofte mye brukte friluftsområder, herunder turstier, badestrender m.m. Områder som ofte blir forbigått i så henseende, er naturreservat og fuglefredningsområder. Dette er ofte de mest sårbare områdene vi har, og de, som fra et biologisk ståsted, har størst behov for opprydding av forurensende søppel.

I søknad om tilskudd for 2018 har Ecofact et målrettet fokus mot naturreservat og fuglefredningsområder i Ryfylkebassenget. Dette er vanskelig tilgjengelige områder, som det ferdes lite folk. Mye på grunn av ilandstigningsforbud på den delen av året der marint friluftsliv er på sitt mest aktive (15april-1august). Sannsynligheten for opphopning av søppel i reservatene er derfor stor. Ecofact vurderer behovet for å fjerne søppel i slike sårbare naturområder som svært stort, og et meget viktig tiltak for miljø og biologisk mangfold generelt. Våre marine verneområder bør være fritt for søppel, som kan være skadelige for verneformålet, som er å ivareta sårbare, hekkende sjøfugl, samt vegetasjon og naturtypeforekomster av stor verdi.

Ecofact har sammen med samarbeidspartner Ryfylke friluftsråd fått tildelt 394.250kr for kartlegging og opprydding av marint søppel i naturreservat og fuglefredningsområder i 2018. Ecofact takker Miljødirektoratet for tildeling av midler, og Ryfylke friluftsråd for godt samarbeid.

Sandnes
07.12.2018

Knut Børge Strøm

1 METODIKK OG GJENNOMFØRELSE

Utgangspunktet for ryddearbeidet ble lagt i 20 verneområder for sjøfugl i Ryfylkebassenget. Ecofact inngikk et samarbeid med Ryfylke friluftsråd, for båttransport og frakt/sikker deponering av avfall. Etter tildeling av midler ble innvilget, hev Ecofact seg rundt på dagen, for å iverksette ryddearbeid. Dette hadde sammenheng med hensyn til hekkende fugl i reservatene, og det faktum at ilandstigningsforbudet trer i kraft 15 april.

Vi fikk bekreftet tildeling av midler mandag 9 april. Det ble samme dag gått til innkjøp av nødvendig utstyr til ryddearbeid, herunder søppelsekker, hansker og gripeklo. Etter avtale med Ryfylke friluftsråd ble det iverksatt kartlegging og rydding av reservat i Ryfylkebassenget tirsdag 10 april til og med fredag 13 april. Ecofact satt hele kontoret til disposisjon, med 8-11 ryddepersonell tilgjengelig fordelt over ukedagene.

Rydding ble gjennomført så strategisk som mulig, ved at ansatte ble delt opp i grupper, og fordelt ut over øyen som skulle ryddes. I enkelte tilfeller ble personell satt av på forskjellige øyer, for å dekke over mest mulig areal innenfor tidsrammen som var tilgjengelig. Ryfylke friluftsråd fraktet personell til og fra øyene i en større båt, og bidro videre med en jolle for å frakte søppel til og fra båten. Søppel ble samlet i gjennomsiktige søppelsekker, og kastet i 10 stk. 600 liters dunker om bord i hovedbåten. Overflødig søppel og større elementer av søppel ble lagt der det ellers var plass om bord i båten. Alt søppel ble fraktet til Stavanger og satt igjen for avhenting av IVAR ved Jåttåvågen kai.

Figur 1. Frakting av marint avfall fra naturreservat til deponering på båten Ry-Fri i eierskap av Ryfylke friluftsråd. Foto: Roy Mangersnes

11 april slo NRK Rogaland følge med Ecofact for å rette medias søkelys mot arbeidet som ble gjort. Dette resulterte i tv innslag og flere radiointervju. Ecofact ser på dette som svært positivt, og et meget viktig virkemiddel i arbeidet med å rydde strandlinjen vår for søppel. Bevisstgjøring gjennom media er det sterkeste virkemiddelet vi har, for å gi folk inspirasjon til å bidra, og ikke minst endre deres syn og holdninger på det å kaste søppel i naturen.

2 RESULTATER

Ecofact gjennomførte 4 intensive ryddedager i verneområder i Ryfylkebassenget. Det ble raskt avdekket at omfanget av søppel var større enn ventet. Variasjon i søppeltyper, herunder størrelse på søppel gjorde ryddearbeidet til en tidkrevende prosess. Forekomst av søppel i reservatene var stort, og det ble funnet alt fra barberhøvlere og sjokoladepapir til flasker, garn, tau og større plastgjenstander. En gjenganger for alle områder som ble ryddet, var stort innslag av skyteledninger. Det ble erfart etter første ryddedag, at det å rydde strandlinjen helt ren for hver minste plastbit, ikke ville være gjennomførbart med tanke på midlene til rådighet, og tiden tilgjengelig frem mot ilandstigningsforbudet 15 april. Det ble etter beste evne ryddet det meste av søppelet en kom over, men en god del av de mindre plastgjenstandene måtte legges igjen.

Figur 2. Innsamlede skyteledninger, taustumper og tynne liner/snører. Denne type søppel er en gjenganger langs strandlinjen, og utgjør en stor fare for sjøfugl. Foto: Roy Mangersnes

Målet var å rekke over alle verneområder opplistet i søknaden, men dette var ikke mulig. Ecofact tok derfor sikte på å jobbe så effektivt som mulig, og med det rekke over flest mulig av områdene før ilandstigningsforbudet. Innsatsen ble i noen lagt opp som dugnadsarbeid, hvor Ecofact jobbet på reduserte timesatser.

I tabell 1 er det listet opp hvilke verneområder som ble befart og ryddet. Det er videre foretatt en omfangsvurdering, og vurdering av behov for jevnlig oppfølging og rydding.

Tabell 1. Naturreservat og fuglefredningsområder ryddet og befart i regi av Ecofact og Ryfylke friluftsråd våren 2018.

Verneområde	Omfang	Antall liter ryddet	Behov for rydding
Horgje	Stort	1600	Stort – rydding på årlig basis
Hidlekjøy	Stort	2100	Stort- rydding på årlig basis
Lauvvikholmen	Intet	0	Lite
Langholmen og Larsholmen	Stort	850	Stort – rydding på årlig basis
Grasholmen og Knibringen	Middels	300	Stort – rydding på årlig basis
Kattholmen	Intet	0	Lite
Kyrkjeskjeret	Intet	0	Lite
Grasholmen-Reilstad	Middels	100	Stort – rydding på årlig basis
Hovda-Grasholmen	Middels	150	Stort – rydding på årlig basis
Foldøy	Stort	2000	Stort – rydding på årlig basis
Gåsholmen og Årvikholmen	Svært stort	17500	Stort - rydding på årlig basis
Lindøy (Begrenset rydding pga dårlig vær)	Stort	1300	Stort – rydding på årlig basis
Norheimsøy (Begrenset rydding pga dårlig vær)	Stort	1200	Stort – rydding på årlig basis

Figur 3. Det ble lagt ned en svært god innsats i rydding av verneområdene. Store mengder marint søppel ble samlet inn. Foto: Roy Mangersnes

Mengden av marint søppel varierte fra verneområde til verneområde, avhengig av størrelse, eksposisjon og topografi. Det var typisk lite søppel å finne på små, bratte og værharde holmer. På større øyer, med ujevn topografi og innslag av strender og vik, var det uten unntak, innslag av marint søppel. I løpet av **4 dagers** aktiv rydding fordelt over **13 verneområder** i Ryfylkebassenget, ble det grov omregnet samlet totalt **6 tonn** med avfall.

Figur 4. Innsamlet søppel klar for avhenting ved Jåttåvågen kai, Stavanger. Foto: Roy Mangersnes

3 VEIEN VIDERE

Behovet for å samle inn marint søppel er tydelig. Viktigheten av dette gjør seg særlig gjeldene i sårbare naturområder, hvor biologisk mangfold er ekstra utsatt og hvor sannsynligheten er stor for påvirkning av blant annet hekkende sjøfugl. Ecofact i samarbeid med Ryfylke friluftsråd har lagt ned en stor innsats i å få kartlagt og rydde flere verneområder i Ryfylkebassenget våren 2018. Forholdene er betraktelig bedret for dyrelivet, og vi håper at innsatsen som er lagt ned vil bidra til mindre unaturlige dødsfall hos i hovedsak fugl.

Omfanget av marint søppel er stort, og på tross av at det ble samlet inn flere tonn, gjenstår det fortsatt mye i de ulike reservatene langs kysten vår. Ecofact anser det som sentralt at rydding av verneområdene blir fulgt opp, og at dette er noe som blir gjennomført på en årlig basis. Søppelet langs strandlinjen kan en se, men det som flyter i sjøen er usynlig til det reker i land. En vil derfor kunne anta at i løpet av et år med vind og storm, vil det samles opp nye mengder med søppel på særlig utsatte steder. Det bør være en hovedprioritet å holde våre vernede areal fritt for avfall.

Figur 5. Taustumper som er på vei til å nå land i Gåsholmen og Årvikholmen naturreservat. Foto: Roy Mangersnes

Ecofact ser for seg å etablere en årlig ryddeinnsats i sjøfuglreservatene i Ryfylke. Det kan også være aktuelt å utvide dette til å omfatte lignende marine reservat i Vest-Agder. Det vil søkes midler til rydding med utgangspunkt i Miljødirektoratets årlige utlysning til strandrydding også til neste år. Samtidig synes vi i Ecofact at det er viktig å rette fokus mot arbeidet som blir gjort, og hvor stort problem dette er for miljø og naturmangfold. Media, herunder tv, internett og sosiale medier er den beste kanalen å gå gjennom for bevisstgjøring hos den enkelte person. I den sammenheng ønsker Ecofact å lage en video, filmet av den profesjonelle fotografen Roy Mangersnes. Filmen vil rette et spisset fokus mot problematikken med marint søppel, inn mot fuglefredningsområder. En mindre del av omsøkte midler til neste års ryddearbeid vil derfor gå til et filmprosjekt.

Figur 6. Isopor er en veresting i naturen. Det løser seg raskt opp i mindre deler, og er tilnærmet umulig å få vekk i sin helhet. Figur 7 viser hva som gjenstår etter at hovedmengden er fjernet. Foto: Roy Mangersnes.

Figur 7. Oppfølgende bilde til figur 6. Det meste av isoporen er fjernet, men det ligger allikevel igjen store mengder som har "flasset" av. Foto: Roy Mangersnes.

